

HAC İBADETİNİN PSİKOLOJİK YÖNÜ

Abdullah ÖZBEY

İslâm dininin beş şartından biri de Hac ibadetidir. Bu ibadetin, sayılamaya-cak kadar faydaları vardır. Hac, Cenabı Allah'ın Kur'an-ı Kerim'de esaslarını ve ni-teliğini bildirerek farz kıldığı sonucusudur.

Allah Müslümanlara yerine getirme-lerini farz kıldığı günde beş vakit namazlar-da: "(Ey mü'minler)... nerede olursanız (olun) yüzlerinizi o yana döndürün."(1) di-ye emretmiş. Sonra da mâli imkanları el-verdiği takdirde ömürlerinde bir defa ol-mak üzere bizzat Ka'beyi ziyaret etmeleri-ni farz kılmıştır.

Bu kutsal bina, yeryüzünde Allah'a ibadet için yapılan ilk mabettir. Bu husus Kur'an-ı Kerimde şöyle belirtilir: "Doğru-su insanlara (ma'bed olarak) ilk kurulan ev, Mekke'de olandır. Alemlere uğur, be-reket ve hidayet kaynağı olarak kurulmuş-tur. Onda açık açık deliller, İbrahim'in ma-kamı vardır. Ona giren, güvene erer. Yo-luna gücü yeten herkesin o eve (gidip) haccetmesi, insanlar üzerinde Allah'ın bir hakkıdır. Kim inkâr ederse şüphesiz Allah, bütün alemlerden zengindir. (kimseye muhtaç değildir.)" (2)

Hac ibadeti, mikatlardan ihrama gir-mekle başlar. İhram, hacca niyeti temsil eder. Çünkü niyetle giyilir. Hac farızasını yerine getirmek isteyen bir müslüman ön-ce günlük hayatta giydiği normal elbise-lerini çıkarır. Hacı, üzerinde dikiş ve nakış olmayan beyaz ve sade bir elbiseye bürü-nür ki; buna ihram denir. Bundan sonra hacı, gerçek hac yolunun yolcusu olur ve haccın mânevi havasına girer. Bir melek kıyafeti olan ihramın içinde gerek yol bo-yunca, gerek Mekke'de, gerek Arafatta, gerekse diğer mukaddes yerlerde hac günleri boyunca bütün hacıların dilinden düşürmediği şu telbiyeyi okur:

(Lebbeyk, Allahümme lebbeyk, leb-beyke lâ şerike leke lebbeyk, innel ham-de venni'mete leke ve'l-mülke, lâ şerike lek.)

"Buyur Allahım buyur, emrine itaa-te geldim. Senin eşin ve ortağın yoktur. Hamd de, nimet de, mülk de senindir Al-lah'ım. Senin hiçbir ortağın yoktur"

Bütün hacılar mukaddes ve emin bel- de olan Mekke'de, aynı heyecan ve şuur içinde ihlasla tekbir ve telbiye getirerek Al-lah'ın şanını yüceltirler. O'ndan af ve mağ-firet dileyerek rızasını talep ederler. Sale-vâtlar okuyarak Yüce Peygamberimiz Hz. Muhammed' (S.A.S.)'i anarlar ve şefaati-ni tabep ederler. Böylece aynı kıyafet, aynı yalvarış ve yakarış içinde, aynı kelimeler-le hep birlikte yapılan dua ve niyazlar, töv-be ve istiğfarlar Cenab-ı Allah'a ulaşır. Bu mukaddes yerlerde Allah'a yürekten ya-pılan bu duaların ve niyazların, tövbe ve istiğfarların kabul olduğu inancı ve huzu-ru içinde bütün hacılar hep birlikte ibadet-lerini tamamlarlar. Veda tavafını yapan ha-cılar Ka'beye ve Mekke'ye vedanın heye-canı içinde tekrar kavuşmayı dileyerek Peygamberimize ulaşırlar. Peygamberimi-zin mescidinde, Peygamberimizin etrafın-da aşk ve şevk ile pervaneler gibi döne-rek şefaati-ni umarlar. Bu inanç içinde yal-varış ve yakarışlar Rasulullah'a ulaşır. Böy-lece Peygamberimize veda eden bütün ha-cılar, gönül huzuru ile yurtlarına dönme-ye başlarlar.

Hac ibadeti, insan aklının ve ruhunun kavrayabileceği, insan kalbinin Allah sev-gisinden alabileceği, aşk ve şevkin derin anlamını gönülden gönüle aktarır. Hac, Müslüman gönüllerin ve ideallerin birleş-mesini temin eder. Müslümanların dost ve yardımcılarının sadece Allah. Peygamber ve diğer Müslümanlar olduğunu hatırlatır ve bu inanan şuurlaşmasını, kalplerde kök salmasını temin eder. Bunun için İslâm ül-keleri arasında fikir, düşünce, sanat, tica-ret, teknik ve ilim alış verişinin önemli bir ihtiyaç olduğunu öğretir.

Böylece hac ibadeti, Müslümanın kal-bine hayatın gayesinin yalnız Allah'a kul olmak düşüncesini yerleştirerek, olgunlaş-tırdığı Müslümanlarla İslâm ülkeleri arasın-da birleşme, anlaşma ve güç birliği gibi yüksek gayeleri gerçekleştirir.

Haccın fert ve toplumun ahlaki üze-rinde de psikolojik yönden etkileri çok bü-yüktür. Aslında bütün ibadetler insanı di-sipline sokarak, haramlardan sakındırarak, söz ve davranışlarında ölçülü ve yararlı olmaya sevk ederler. İbadet, insana Allah tarafından tesbit edilmiş. Peygamberimiz tarafından öğretilmiş bir yolda ümit dolu bir gönülle yürüyüp ilerlemeyi ve adım adım ebedi mutluluğa kavuşmayı Öğretir. İbadet, genç ve ihtiyara, fakir ve zengine, kadın ve erkeğe, tek kelime ile aklını kul-lanabilen her insana dünya hayatının programını öğretir. Ve imanını yaşamaya davet eder.

Hac, İslâm dininin beş temelinden bi-ridir. Peygamberimiz: "İslâm beş esas üze-rine kuruldu; 1- Allah'dan başka İlâh bu-lunmadığına ve Hz. Muhammed'in Allah' ın Rasulü olduğuna şehadet etmek, 2- Na-maz kılmak. 3- Oruç tutmak. 4- Zekat ver-mek, 5- Haccetmek" buyurmuştur. (3)

Bütün ibadetlerin hedefi. Allah'ın var-lığını, birliğini kalbden dile, dilden bütün organlarımıza intikal ettirip o sonsuz kud-retin karşısında acimizi anlamak; her an O'na muhtaç olduğumuzu hatırımızdan çı-karmayarak kendimizi İlâhi kontrol altın-da tutmaktır. Bu psikolojik hava içinde imanlı mü'min namaz kılarak, oruç tuta-rak, zekat vererek; iman, İslâm ve Kur'an yolunda yürürken derece derece yükse-lir. İslâm binasının merdivenlerinden ba-samak basamak çıkar ve nihayet hac iba-deti sayesinde İslâm binasının en yüksek katına taht kurar. Mü'minin dünyada iken kurduğu bu manevi taht, âdeta ahirette oturacağı cennet köşkü olur. Böylece hac ibadeti mü'min için ibadetlerin zirvesi, Al-lah'a dünyada iken yaklaşmanın en son noktası olur. Aynı zamanda hac ibadeti sa-yesinde Peygamberimize, sahabe misali daha yakın olmanın şuuruna ermiş oluruz.

Binlerce peygamberin ve evliya'nın yüz sürdüğü, göz yaşsı döküp dua ve niyazda bu-lunduğu yüce bir makamda, milyonlarca mü' minle kaynaşp din kardeşliğinin tertemiz ha-vası içinde kutsal Ka'beyi tavaf etmek, Arafat-ta ve Müzdelifede durup dua ve niyazda bulu-nup tövbe ve istiğfar etmek, Mina'da toplanıp şeytanın bütün ümitlerini kırmak ve nihayet Al-lah rızası için kesilen kurbanlardan sonra farz tavafı yapmak kadar insanı olgunlaştıran ve gü-zel ahlâk sahibi yapan başka bir ibadet var mıdır?

Bu psikolojik hava içinde hac görevini yerine getiren bir mü'minin sosyal yapımıza olan olumlu katkısını kim inkar ede-bilir?

Günümüzde ibadetlerin meydana getirdiği feyizli ve eğiti-ci psikolojik havası dışında kalan; sadece para, şö-hret, eğlence, kadın ve içkiye değer veren zavallı toplumların böylesine ol-gun ve yararlı insanlara ne kadar muhtaç bulunduğunu söyle-meye lüzum var mıdır?

Bu imanlı ve şuurlu insanlar, savaşlarda mallarını ve can-larını Allah için seve seve verirler. Barışta da toplu-mun huzuru ve sükûnu için durmadan çalışırlar. Aynı zaman-da Allah'ın emrettiği. Peygamberimizin öğrettiği sosyal daya-nışma gereği maddi ve mânevi fedakârlıkta bulunmaktan hiç-bir zaman kaçınmazlar. Dini ve milli bünyemiz ancak böyle imanlı, ibadetti ve şuurlu kişilerle ayakta durabilir. Milletler, an-cak bu tür insanlardan meydana gelen toplumlarla çalışmanın, ilerlemenin ve mutluluğun zevkine erebilirler.

1- Bakara - 150

2- Âl-i İmran - 96 •

3- Buhari C.1. S.8